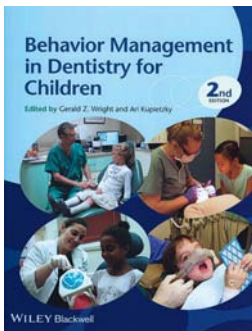

Gedragmanagement in de kindertandheelkunde

Wright GZ, Kupietzky A (eds).
Behavior management in dentistry
for children
Oxford: Wiley Blackwell, 2014
248 bl., geïll. € 68,40.
ISBN 978 1 118 54753 3

Deze tweede editie van dit boek gaat niet alleen over gedragsmatige aanpak bij de behandeling van (jonge) kinderen. Van de 248 spaarzaam geïllustreerde pagina's wordt een groot deel gewijd aan farmacologische technieken waar- onder sedatie en algehele anesthesie. Daarnaast komen de ontwikkeling van het kind, kindergedrag, de rol van de familie, de non-farmacologische benaderingen, de behandeling van kinderen met een beperking en het toe- dienen van lokale anesthesie aan bod.

De overwegend Amerikaanse, Canadese en Israëliische auteurs geven een goed overzicht van wat zij verstaan onder 'behavior manage- ment': een combinatie van een zuiver gedrags- matige benadering en een grote rol voor farmacologische ondersteuning. Voor Neder- landse tandartsen zijn de hoofdstukken over farmacologische ondersteuning minder van toepassing omdat de recente Richtlijn Proce- durele Sedatie en Analgesie duidelijk aangeeft welke kaders voor de Nederlandse situatie gelden. De informatie over de ontwikkeling van het kind, kindergedrag in de praktijk en de invloed van de familie zijn voor de Nederlandse lezer meer herkenbaar, evenals hoofdstuk 6 over non-farmacologische benaderingen in

'gedragmanagement'. De bekendste gedrags- beïnvloedende technieken worden beschreven en met behulp van korte situatieschetsen en dialogen naar de praktijk vertaald.

In een interessant maar klein hoofdstuk (5) komt een relatief onbekend begrip aan de orde: het 'dental home', door de American Associa- tion of Paediatric Dentistry gedefinieerd als "[...] de voortdurende relatie tussen tandarts en patiënt met inbegrip van alle aspecten van mond- zorg die veelomvattend, gecoördineerd, toeganke- lijk en op de familie georiënteerd wordt aangeboden. Het inrichten van het 'dental home' zou niet later dan een jaar na de geboorte moeten beginnen... [...]". Mijns inziens een ontwikkeling die ook in Nederland meer invulling zou kunnen krijgen.

Op zich een lezenswaardig boek waar de Nederlandse mondzorgverlener echter minder aan heeft omdat de informatie erg gericht is op de niet-Europese praktijk. Er zijn betere (Nederlandse) boeken over behandelangst, lokale anesthesie, behandeling van mensen met een beperking en ontwikkelingspsycho- logie waarin het thema gedragmanagement in de kindertandheelkunde beter tot zijn recht komt.

Botspecifieke reacties op bisfosfonaten

A.F. Vermeer. Bone-site-specific
responses to bisphosphonates.
Long bone and jaw compared
Amsterdam: Vrije Universiteit
Amsterdam, 2014
153 bl., geïll.

Bisfosfonaatgerelateerde osteonecrose van de kaak is een zeldzame, maar ernstige bijwerking van het systemisch toedienen van bisfosfo- naten. De oorzaak van de specifieke aantasting van het kaakbot en niet van andere skelet- onderdelen zoals de lange pijpbeenderen, die anatomisch enigszins lijken op kaakbeenderen, is tot nu toe niet geheel duidelijk. In een promotieonderzoek is getracht een antwoord te geven op deze vraag.

In een aantal beschreven onderzoeken komt promovenda Jenny Vermeer tot de hypothese dat de kaakosteoclasten ondanks de aanwezig- heid van bisfosfonaten langer overleven dan de osteoclasten in de lange pijpbeenderen. Hier- door wordt meer kaakbot geresorbeerd met als gevolg een hogere concentratie vrijgekomen bisfosfonaten in het kaakbot. Deze vrijgekomen bisfosfonaten hebben een toxisch effect op de omliggende cellen, zoals immuuncellen,

waardoor op lokaal niveau infecties minder adequaat kunnen worden bestreden, met als gevolg Bisfosfonaatgerelateerde osteonecrose. Niet ingegaan wordt hier op de relatie van Bisfosfonaatgerelateerde osteonecrose met het gebit en eventuele odontogene foci.

Het onderzoek beschreven in dit proef- schrift draagt bij tot een beter inzicht in de pathogenese van bisfosfonaatgerelateerde osteonecrose van de kaak. Voor een ieder (artsen, mondzorgverleners) die zich bezig- houdt met patiënten die bisfosfonaten gebruiken is het lezen van dit proefschrift aan te raden.

Verder onderzoek blijft geboden om het specifieke proces in de kaak nog vollediger te begrijpen.

Voeding en mondgezondheid

L. Witterman. Voeding en mondgezondheid. Praktische handleiding voor (para)medici
www.voedingspiramide.nl
Voedingspiramide, 2014
271 bl., geïll. € 44,95
ISBN 978 90 818649 2 3

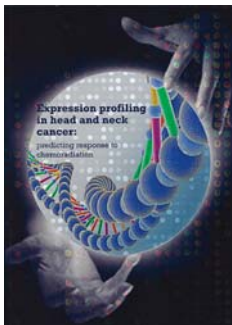
Doorgaans wordt in de mondzorg voeding voornamelijk gerelateerd aan cariës, tegenwoordig ook aan erosie en soms aan parodontale aandoeningen. Daarnaast komt voeding in beeld bij beoordeling van het kauwvermogen en de kauwprestatie. Algemene voorlichting over voeding blijft in de mondzorg meestal onderbelicht en dat is jammer, want ook hieraan zouden mondzorgverleners een steentje kunnen bijdragen. Daarom is een boek met als titel 'Voeding en mondgezondheid' een mooi initiatief, al zou 'Voeding en (mond)gezondheid' toepasselijker zijn, mede gezien de subtitel van het boek 'Praktische handleiding voor (para)medici'. Daarmee wordt aangegeven dat de doelgroep heel breed is en dat verklaart weer het spanningsveld dat al lezend in het boek merkbaar is: voor wie is welke informatie bedoeld? Dat auteur en uitgever zich hierover ook onzeker voelen, blijkt uit de niet met elkaar overeenstemmende subtitel en de volgende tekst op de achterkant van het omslag: "Houdt u zich professioneel bezig op het gebied van

de voeding, mondzorg- of tandheelkunde? Dan mag dit boek in uw boekenkast niet ontbreken".

Een zwak punt is dat de volgorde van de 29 hoofdstukken nauwelijks opbouw of structuur heeft. De titels van de hoofdstukken 3 tot en met 12 zijn: anatomie en fysiologie van de mond, voedingsstoffen, voedingsmiddelen, cariës, erosie, monddroogte, hoofd-halskanker, kauwproblemen, slikproblemen en smaak-/reukstoornissen. Dit maakt duidelijk dat de volgorde nogal willekeurig is. Het boek heeft verder een uitgebreide literatuurlijst, een verklarende woordenlijst en diverse bijlagen. Bij de bijlagen wordt echter niet vermeld waartoe ze dienen of waarvoor de lezer ze zou kunnen gebruiken.

De bedoeling van de auteur is goed, maar deze intentie wordt versluierd door diverse tekortkomingen als het ontbreken van een duidelijke doelgroep, de matige structuur, te kleine en daardoor moeilijk interpreteerbare afbeeldingen en onjuist-, onvolkomen- en slordigheden in de informatie. Deze laatste 3 aspecten zijn schrijnend zichtbaar in de verklarende woordenlijst.

Expressie van hoofd-halstumoren

J. Pramana. Expression profiling in head and neck cancer: predicting response to chemoradiation
Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2014
135 bl., geïll.

In dit proefschrift geeft de promovendus een overzicht van zijn onderzoek naar het identificeren van een genexpressieprofiel ter voorspelling van de respons op chemoradiatie bij patiënten met een carcinoom in het hoofd-halsgebied. Met microarrays heeft de onderzoeker de relatieve hoeveelheden mRNA van duizenden genen tegelijkertijd gemeten bij een groep van 92 patiënten met een carcinoom in het hoofd-halsgebied. Door met verschillende statistische methoden de expressieverschillen te identificeren tussen patiënten die snel een recidief ontwikkelden of waren overleden en de patiënten die juist erg goed reageerden op de chemoradiatie, trachtte hij een predictief genexpressie profiel vast te stellen.

In de bondige introductie van het onderwerp wordt een duidelijke uitleg gegeven van het verschil tussen predictieve (informatie over het effect van een specifieke therapie) en prognostische (informatie over het te verwachte ziekteverloop onafhankelijk van therapie) voorspellers.

In zijn eerste onderzoek concludeert de auteur dat 90% van de tumoren als genetisch

homogeen kan worden beschouwd. Hiermee rechtvaardigt hij het gebruik van een enkel biopt om een expressieprofiel vast te stellen in het overige onderzoek.

Duidelijk is dat het vaststellen van een genexpressieprofiel in hoofd-halscarcinomen die worden behandeld met chemoradiatie ter voorspelling van een recidief, niet gemakkelijk was. Een combinatie van losse genen leverde geen robuust profiel op, ook analyse van specifieke moleculaire pathways niet. Gelukkig lukte het wel met een eerder gepubliceerd profiel van 42 genen. Interessant is dat dit profiel origineel was vastgesteld in tumoren behandeld met verschillende modaliteiten, en dus waarschijnlijk meer prognostisch van aard is dan specifiek predictief voor chemoradiatie respons, zo schrijft de promovendus in de discussie van zijn proefschrift.

Dit homogene proefschrift is vooral interessant voor zorgverleners die geïnteresseerd zijn in microarrayexpressie-onderzoek. Het geeft een mooi overzicht van zowel de voordelen als de nadelen van het gebruik van deze techniek voor het vinden van een predictief genexpressieprofiel.